

Madžarski predlogi o novi meji z Romunijo

V Bukarešti odločno zavračajo nove madžarske predloge, ker bi tako Romunija morala odstopiti eno tretjino svojega ozemlja

Ankara, 23. avgusta. m. Radio Ankara poroča: Tako v Budimpešti kakor tudi v Bukarešti se ni bilo objavljeno besedilo madžarskega predloga Romuniji. Toda iz zanesljivih virov se je zvedelo, da je Madžarska romunski vladi izročila predlog, po katerem bo nova meja med Romunijo in Madžarsko šla od reke Maroš do železniške postaje Dreikirchen, za tem južno od Arada preko Kronstadta po Karpatih proti severu po stari predvojni meji med Madžarsko in Romunijo. Pred vsem bi Romunija po tem predlogu morala odstopiti Madžarski 102.000 km svojega sedanjega ozemlja. Med drugim bi odstopila tudi mesta Arad, Kronstadt, Bistric, Alba Iulia, Veliki Varadin, Cluj in Oldenburg.

V svojem predlogu madžarska vlada poudarja, da ne nasprotuje preselitvi manjšega števila romunskega prebivalstva, v nobenem primeru pa ne bi mogla pristati na to, da bi se vse romunsko prebivalstvo preselilo iz teh krajev. V svojem protipredlogu ni dala nobenih konkretnih poudarkov, temveč je samo poudarila, da se mora v prvi vrsti doseči sporazum o izmenjavi prebivalstva.

Romunski politični krogi ne mislijo, da bi moglo priti do sporazuma o vprašanju nove razmejitve obeh držav.

Bukarešta, 23. avgusta. m. Transcontinental Press. Na podlagi zakona o Zidih so vojaške oblasti že začele odpustiti iz vojske romunske Zide.

Budimpešta, 23. avg. m. Transcontinental: Posvetovanja madžarske vlade o sestavi odgovora na predlog romunske delegacije so se nadaljevala

tudi včeraj. V zvezi s tem je kraljevski namestnik Horthy sprejel predsednika vlade grofa Telekyja in zunanjega ministra grofa Csakyja, ki sta mu poročala o poteku pogajanj v Turn-Severinu. Včeraj so o teh vprašanih razpravljali tudi v visokih vojaških krogih.

Snoči je bilo uradno sporočeno, da bo voditelj madžarskega zastopstva Hory danes odpotoval z brzovlakom v Turn-Severin, kjer bo v soboto spet plenarna seja romunske in madžarske delegacije.

Budimpešta, 23. avgusta. o. Stefani: Zastopnik zunanjega ministra je dal izjavo tujim časnikarjem o pogajanjih v Turn-Severinu. Dejal je med drugim, da se pogajanja nadaljujejo, ker je treba rešiti obsejna vprašanja po načelih pravičnosti in tako, kakor sta se izrazili državni ovisi. Čim bo dosežen sporazum o demarkacijski črti med Romunijo in Madžarsko, se bo vprašanje izmenjave prebivalstva lahko rešilo. Madžarski pooblaščen zastopnik pa je dalje tudi dejal: Na romunski strani vztrajajo pri tem, da se najprej reši vprašanje izmenjave prebivalstva, potem pa naj bi se šele določile nove meje. To pa bi pomenilo, da se pametna rešitev vsega vprašanja zavleče v neskončnost.

Bukarešta, 23. avg. Stefani: Notranji minister je poslal proglas kmetom v južni Dobrudži, v katerem jih poziva, naj ohranijo mir in naj ne zapuščajo svojih domov in svojih polj. Pogajanja z našimi sosedi Bolgari, pravi dalje proglas, potekajo zelo ugodno. Ni nobenega razloga za to, da bi zapuščali vasi in hiše. Za potrebno evakuacijo

vsega imetja bo še dovolj časa na razpolago. Vse oblasti ostanejo še naprej na svojem mestu. Šele tedaj, ko bodo odšle oblasti in vojska, bo odpotovalo tudi selsko prebivalstvo.

Bukarešta, 23. avg. DNB: Šef romunske delegacije, ki se pogaja z madžarsko delegacijo v Turn-Severinu, bo jutri odpotoval v Turn-Severin. Pričakujejo, da se bodo po sobotni prekinitvi madžarsko-romunske pogajanja nadaljevala.

Sofija, 23. avg. o. Na uradnem mestu ne dajejo nobenih obvestil o dosedanjih uspehih bolgarsko-romunskih pogajanj v Craiovi ter o vprašanju vrnitve južne Dobrudže Bolgariji. Z obveščenosti strani se je zvedelo, da je Romunija v načelu pristala na to, da Bolgariji vrne južno Dobrudžo v mejah iz leta 1912, ki bi obsegale tudi Silistrio in Balčik. Do podpisane sporazuma do sedaj ni še prišlo samo zaradi tega, ker Romunija želi, da bi bilo vse romunsko prebivalstvo iz južne Dobrudže izseljeno, kakor tudi bolgarske manjšine iz severne Dobrudže.

Bolgari pa stojijo na stališču, da se morajo iz južne Dobrudže izseliti samo oni Romuni, ki so se tam naselili po letu 1912. Bolgari dalje ne pristanejo na to, da bi se bolgarske manjšine iz severne Dobrudže in Banata izselile v južno Dobrudžo, ker bi bila na ta način zasledena vsa ona zemlja, ki pripada dobudžanskim beguncem, ki so zdaj v Bolgariji in ki jih je okoli 50.000 ter jih bolgarska vlada želi vrniti v južno Dobrudžo. Iz krogov, ki so blizu bolgarski vladi, se izraža upanje, da bo tudi glede tega vprašanja prišlo do sporazuma, ki bo omogočil končno rešitev vprašanja južne Dobrudže.

letališče v Istresu v južni Franciji. Tako je iz Afrike priletelo v Francijo 800 letal, ki so bila takoj izročena sovražniku na razpolago.

Kodanj, 23. avgusta. m. Europa Press. Kakor poročajo časopisi iz Združenih ameriških držav, vse ameriške vojaške strokovnjake, ki objavljajo članke o letalskih epopejah nad Anglijo, trdijo, da bodoč razvoji sovražnosti ne obeta za Anglijo nič dobrega. »New York Herald Tribune« piše, da je letalska premoč Nemčije očitna in da je verjetno napravljen izražena v razmerju 5:3 v korist rajha. Listi prihajajo do zaključka, da bo Nemčija, ne da bi pri svojih vojaških akcijah kaj popustila, mogla s še večjim tempom nadaljevati boj proti Angliji. Premoč Nemčije se vidi tudi iz tega — nadaljuje omenjeni list — da se letalski boj v glavnem odigrava nad britanskim ozemljem.

motoriziranih oddelkov, mobilne artilerije in oklepnih enot, ki so že zdaj postavljene na ravne potojanke ob libijsko-egiptski meji. Razen tega se opaža, da se vedno bolj udeležujejo tudi letala.

Krogi, ki so blizu egiptski vladi, smatrajo, da je treba v najkrajšem času pričakovati italijanske vojaške akcije proti Egiptu. Poveljnik britanskih vzhodnih čet, general Wawel je že dospel s posebnim letalom iz Londona, kjer se je udeležil seje britanskega vrhovnega vojnega sveta. General Wawel je dal izjavo v zvezi z dogodki, ki se odigrajajo na bližnjem Vzhodu, imel je tudi govor po radiu. V njem je poudaril, da se položaj na tem področju zelo hitro razvija in da je treba v najkrajšem času pričakovati vojne krize v teh krajih.

Rim, 23. avg. m. »Giornale d'Italia« poroča iz Kaira, da oblasti tedajke bolj odločno nastopajo proti osebam, ki nasprotujejo egiptsko-britanskemu sodelovanju, zlasti pa proti tistim, ki vodijo akcije v tej smeri. Dodaj se oblasti zapre, kakor ve povedati »Giornale d'Italia« — 758 Egiptanov.

Otroci se vračajo v London

Stockholm, 23. avg. m. Europa Press: Kakor piše stockholmski časopisje, je bilo ugotovljeno, da se nad 2000 izseljenih otrok vrne ta teden iz raznih angleških pokrajin v London. Nazaj se selijo proti odloku notranjega ministra. Oblasti znova svetujejo staršem, naj obdrže svoje otroke na deželi, kjer ni toliko vojaških objektov in so tamkajšnji kraji dosti manj izpostavljeni nemškemu bombardiranju. Oblasti pa so kakor brez moči, kajti starši kljub temu še nadalje pošiljajo svoje otroke v London, in sicer v tolikšnem številu, da so šolski prostori, kjer se bo v kratkem začel pouk, postali nezadostni.

Predsednik argentinske republike odstopil

Buenos Aires, 23. avg. AA. DNB: Predsednik argentinske republike je podal ostavko. Službeno poročilo o ostavki še ni bilo objavljeno, bo šele po končani konferenci, ki jo bo imel Ortiz s člani svoje vlade in drugimi pomembnimi osebami. Izjavljajo, da je ostavka Ortisa v zvezi z njegovim zdravstvenim stanjem in znano je, da se je Ortiz še pred tedni umaknil in da je predsedniške posle opravljal podpredsednik Castillo

Težki nemški topovi so vso noč obstreljevali angleško obalo

Berlin, 23. avg. o. United Press poroča: Dopisniki ameriških listov poročajo, da so sedaj Nemci ob francoski obali nasproti Anglije razmestili svoje baterije daljnostrelnih topov. Vse postojanke ob obali so sedaj utrjene in pripravljene za trajno in metodično obstreljevanje angleške obale. Sedaj imajo Nemci ob Kanalu orožje, ki lahko popolnoma nadzoruje ves promet v Kanalu.

Vse baterije nemških topov ob obali so opremljene tako, da lahko same opravijo vso nalogo, ki je predvidena za bližnji razvoj vojnih operacij. Ob vsej obali so razmestili posebni težki topovi, vendar pa razpolaga nemško vrhovno poveljstvo še z drugimi sredstvi, ki so še tajna. Širijo se govorice, da imajo Nemci pripravljene ogromne topove, ki bodo lahko obstreljevali London 90 milj proč od francoske obale. Za te topove so pripravili posebne utrdbe.

London, 23. avg. o. Vso noč so nemška letala napadala razne dele Anglije. Dvakrat so ponoči nemška letala napadla londonska predmestja. V enem predmestju je nemška bomba porušila nek kino, v drugem predmestju pa je bilo porušeni več hiš in je mnogo ljudi ubitih in ranjenih.

London, 23. avg. o. Nemški daljnostrelni topovi so začeli obstreljevati angleško obalo snoči ob 21. Granate so letele na konvoje že ves popoldne, vendar pa jim niso napravile nobene škode. Obstrelje-

vanje angleške obale je trajalo vso noč in iz številnih obrežnih mest poročajo, da je bilo porušeni mnogo hiš.

London, 23. avg. o. Takoj, ko se je začelo obstreljevanje angleške obale, so se dvignila angleška letala in odletela proti francoski obali, da bi odkrila sovražna topniška gnezda in ustavila delovanje sovražnih topov.

London, 23. avg. o. Snoči je govoril po radiu francoski general de Gaulle in izjavil, da je vlada v Vichy-ju ukazala francoskim letalcem v Alžiriji, v Maroku in v Tunisu, da se morajo takoj vrniti na

Egipt bo moral v vojno proti Italiji

Kairo, 23. avg. m. Včeraj je bila v Kairu tajna seja parlamenta, ki je trajala celih pet ur. Po seji je predsednik vlade podal poročilo članikarjem, da je Egipt sklenil iti v vojno v primeru, če bi kakšna tuja sila napadla njegovo ozemlje.

Kakor se je moglo zvedeti, so na tajni seji parlamenta pristali bivšega predsednika vlade Ali Maher paše zahtevali, da Egipt gre v vojno z ozirom na premikanja italijanskih čet ob libijsko-egiptski meji. Zato so zahtevali vojaško sodelovanje z Veliko Britanijo, toda vlada je ta predlog zavrnila.

Zatem je vojni minister podal prav tako izjavo, v kateri je poudaril, da so Italijani nagromadili motorizirane divizije ter jih postavili na posamezne v vojaškem oziru važne postojanke in je zato Egipt prisiljen podvzeti nekatere varnostne ukrepe.

Po dobljenih obvestilih vodi zbiranje italijanskih čet maršal Graziani sam, ki je izdelal podrobne načrte za to. Njegov načrt predvideva skupen nastop organizacij črnih srajc,

Spremembe v vodstvu romunskega gospodarstva

Dunaj, 23. avg. m. Iz Bukarešte poročajo, da je generalni ravnatelj družbe »Astra Romana« podal ostavko. Kakor je znano, je bil dosedanji ravnatelj te družbe Otto Ster zapleten v sabotažno afero, ki jo je odkrila nemška Bela knjiga. Zaradi tega je bil tudi postavljen vladni komisar pri omenjeni družbi. Po ostavki dosedanjega glavnega ravnatelja Stera je bila takoj sklicana izredna glavna skupščina družbe »Astra Romana«. Na njej je bil izvoljen za novega generalnega ravnatelja dr. Friedrich Gartner, član upravnega odbora petrolejske družbe »Aistribuciae« in »Sopiro petroleume«.

Pol a nemških min okoli Anglije

Berlin, 23. avg. AA. Stefani: Polje nemških min v angleških vodah je zlasti v bristolsem kanalu večje. Ta mimska volja predstavljajo veliko nevarnost za uvoz surovin in življenjskih potrebščin v Anglijo.

Vesti 23. avgusta

Angleški državni podtajnik v zunanjem ministstvu Buttler je izjavil, da je angleška vlada prejela obvestilo, da so se tri baltske države priključile Sovjetiji. Angleška vlada sedaj proučuje to poročilo in zato ne more govoriti o vsebini poročila.

Arabska plemena zelo različno komentirajo umik Angležev iz Somalije. Povsod se opaža, da je izguba te kolonije povzročila med arabskimi plemeni velik padec angleškega ugleda.

Včeraj se je končala konferenca nemških škofov, ki je bila v Fuldi in ki ji je predsedoval breslavski nadškof in kardinal dr. Bertram. Konferenca je trajala tri dni. Udeležili so se je vsi nemški kardinali, nadškofje in škofje. Te dni bi morala biti v Ženevi seja nadzorstvenega odbora Zveze narodov. Odbor bi moral razpravljati o odstopu generalnega tajnika Avenola. Seja pa je bila odložena.

Italijanski listi poročajo, da južnoafriška unija ne more izvažati svojih proizvodov, ker primanjkuje angleških trgovskih parnikov. Tako čaka v Južni Afriki na izvoz 7.000.000 vagonov koroze.

Predsednik madžarske vlade grof Teleky je poslal Mussoliniju posebno brzojavko, v kateri mu čestita k slavni zmagi italijanskega orožja v Somaliji. Slično brzojavko je poslal grof Czaký zunanjemu ministru grofu Ciano.

Reuter poroča, da so včeraj s francoske obale težki nemški daljnostrelni topovi obsipavali z granatami dolgo spremljavo trgovskih parnikov, ki je plula v neko angleško pristanišče. Nemški topovi so odajali strele vsakih 30 sekund. Granate so letele s francoske obale iz daljave okrog 32 km. Angleške vojne ladje so hitro obkrožile konvoj in naredile umetno meglo. Granate so padale v morje, toda spremljawa je mirno plula dalje. Obstreljevanje je trajalo 80 minut, nato pa je bila spremljawa že izven nevarnosti.

Bolgarski listi pišejo obširno o uspehu pogajanj z Romunijo. Listi poudarjajo, da se je za uspeh pogajanj treba zahvaliti posredovanju Italije in Nemčije.

Ameriški listi pišejo, da so v Hamilton na Bermudih prišli posebni angleški cenzorji, ki bodo cenzurirali vso pošto, ki jo prevažajo ameriški parniki ali pa ameriška letala.

Včeraj so italijanska letala izvedla nov hud napad na pristanišče naprave in vojaške objekte v Gibraltarju. Angleška bojna ladja »Resolution« je še zmerom v Gibraltarju, kjer jo popravljajo.

Španija je vojaški rok podaljšala na dve leti. Španski listi pišejo, da bo vsa španska vojska modernizirana. Zmerom bolj se poudarja, da bo Španija morala vstopiti v sedanjo vojno, da si pribori nazaj Gibraltar.

Bivši francoski prosvetni minister Jean Zay, ki je bil aretiran v Rabatu, je sedaj zaprt v Clermaunt-Ferrandu. Dne 13. oktobra bo prišel pred vojno sodišče. Zay je mason in je bil minister v vladah ljudske fronte.

Bolgarski trgovinski minister Zagorov bo koncem meseca odpotoval v Nemčijo, kjer se bo udeležil velesema v Lipskem.

Zastopstvo bolgarskih častnikov iz Plovdiva je izročilo nemškemu poslaniku v Sofiji deset tisoč škaflic bolgarskih luksuznih cigaret. Te cigarete so namenjene kot darilo tistim nemškim vojakom, ki so zasedli Neuilly pri Parizu. V gradbi tega mesta je bila nemreč leta 1919. podpisana mirovna pogodba z Bolgarijo.

Slovaški vojni minister general Čatloš je snoči odpotoval v Nemčijo, kamor ga je povabilo nemško vrhovno poveljstvo. Ogledal si bo nemške vojaške šole in bojišče na zahodu. Za ministrom potuje večja skupina častnikov.

Večje zastopstvo švedskih častnikov je bilo te dni v Nemčiji. Zastopstvo je vodil grof Douglas in so častniki obiskali bojišča v severni Franciji in v Belgiji.

Včeraj je angleški veleposlanik v Moskvi Cripps obiskal komisarja za zunanjo trgovino Mikojaana. Na tem sestanku sta razpravljala o trgovinskih odnosih med Anglijo in Sovjetijo.

Včeraj popoldne so v glavnem mestu Mehike že pokopali Leva Trockega. Njegovega ubijalca Jacksona stražijo v bolnišnici posebne straže, ker je hotel izvršiti samomor. Iz bolnišnice bodo Jacksona prepeljali na policijo.

Romunska vlada bo v kratkem vsaj preosnovana, če ne bo prišlo do večjih sprememb v vodstvu romunske politike. Na včerajšnjo sejo vlade še nista več prišla dva ministra, ki sta člana bivše Zelezne garde. Včeraj je že odstopil minister za propagando Crainic. Člani Zelezne garde se najbolj upirajo koncesijam Madžarski.

Angleški minister za prehrano Morrison je imel včeraj govor v katerem je rekel, da delajo angleški delavci v tovarnah orožja tako hitro, da so »prehiteli celo čas«. Tako je Anglija v zadnjem času v proizvodnji dosegla več, kakor pa se je pričakovalo.

Angleško letalsko ministrstvo je snoči objavilo poročilo, ki pravi, da so bili včeraj kljub slabemu vremenu izvedeni napadi angleških letal na rafinerije v Magdeburgu in v Hannoveru. Angleška letala so tudi bombardirala letališča v Hammu in Abbeville. Na letališču so nastale velike eksplozije, hangarji pa so začeli goreti. Angleška letala so tudi bombardirala železniška križišča v Porurju in v Porenju. Eno angleško letalo se ni vrnilo.

Predsednik Združenih držav Roosevelt se je včeraj posvetoval z ministri Stimsonom, Knoxom in Wellesom. Na razgovor je prišel tudi glavni državni tožilec Jackson. Razpravljali so o tem, kako naj Združene države najamejo angleška oporišča ob Ameriki. Govorilo se je tudi o tem, ali naj Amerika odstopi Angliji svoje rušilice. Odstopu rušilcev se posebno upira kongres.

Francoski zunanji minister Baudoin je včeraj izjavil, da je bila Francija poražena, ker ni zaslužila zmage. Francija ve, da ne bo osvobodjena s pomočjo Anglije, kajti Francija se mora sama dvigniti iz svoje nesreče. Churchill je pozval ves svet, da naj se vojskuje brez usmiljenja do konca. Baudoin misli, da bo po taki vojni samo beda tista, ki bo prava zmagovalka.

Zmagoslavje italijanske mladine

Milan, 23. avg. AA. Stefani: Pod naslovom: »Stara Churchillova besedičenec« je italijanski list »Popolo d'Italia« v svoji drugi izdaji objavil sledeče: Močan udarec v Berberji je zlomil angleškemu cesarstvu hrbenico. Gospodinja Anglija, ki leta 1935 ni mogla prenesti italijanske prisotnosti na indijski potu, je govorila, da je še čas, ko zaradi samo enkratnega žneč trepeče vseh svet. Danes pa je sama prisiljena priznati bliskovito italijansko zmago. Izredno važni dogodki zadevajo Anglijo vsekakor huje od naše akcije v Abesiniji. Ali dočim je tedaj Anglija zaradi stvari, ki se nje niso tikale, grmela proti Italiji, bi ona danes zaradi izgube ene svoje kolonije hotela svetu povedati, kako je to nevažno. Isti Churchill si upa ta poraz pripisati »višjim silam«. Italijansko cesarstvo, povezano z domovino, lahko samo z radio valovi in na nepremagljivih krilih fašizma zlomi silo angleškega cesarstva. Na misel nam prihaja famozna Churchillova fraza iz leta 1935: »Mi z iskrenim občudovanjem mislimo na usodo italijanske mladine, ki je brezvestno vržena v Abesinijo in od domovine zapuščena, kjer bo žalostno poginila.« Ta občudovana italijanska mladina je osvobodila cesarstvo in danes razširja njegove meje in njegovo moč.

Obrambni posveti med Kanado in USA

New York, 23. avg. AA. Tass: »United Press« poroča, da se je v St. Johnsu med kanadskim letalskim ministrom Paverom in ostalimi kanadskimi predstavniki z ene strani ter predstavniki Nove Fundlandije na drugi strani razpravljalo o vprašanju zakupa letalskih oporišč za Združene države. Predpostavlja se, da bo narejenih več oporišč, ki bodo nadzirala vhod v reko St. Lawrence.

zom stal | šali ste, kaj je povedal Peel. Ta ni nosil
postelji. | brk, ko je prišel v hišo.

Od tu in tam

Zagrebski odbor za pobijanje draginje je uredil cene jedilom v zagrebskih gostilnah. Po novem redu so gostinski obrati razdeljeni v dve glavni skupini. Restavracije so spet razdeljene v dve skupini, gostilne pa v tri. Luksuzne restavracije smejo računati za navadno meščansko kosilo največ 18, za večerjo pa največ 14 dinarjev, vse ostale restavracije pa smejo računati za kosilo največ 15 dinarjev, za večerjo pa 12 dinarjev. Prva skupina boljših gostiln sme računati za kosilo 13 dinarjev za večerjo pa deset. Druga skupina gostiln sme računati za kosilo 12, za večerjo pa 8 dinarjev, tretja skupina pa za kosilo 8, za večerjo pa 6 dinarjev. To razvrstitev mora potrditi še banska oblast.

Letošnji pridelek sladkorne pese bo v naši državi dober. Najbolj uspeva ta kultura v Voivodini in Sremu, kje je največ plodne zemlje na razpolago. Deževje in hladno vreme pa je tudi na tem pridelku pustilo sledove, kajti zaradi pomankanja sonca je pesa slabše zorela in bo imela manj sladkorja v sebi kakor lani. Pač pa ne bo pridelka nič manj, pač pa verjetno še nekaj več kot lani. Zaradi tega ni umestna bojazen, da bi v naši državi zmanjkalo sladkorja, kajti letošnji pridelok bo vso notranjo potrošnjo pokrtil. V naši državi je devet sladkornih tovarn, od katerih sta dve državnih, ostale pa so delniške družbe. Država pa se trudi, da bi kmetovalce pridobila za to, da bi se sejali čim več sladkorne pese. V ta namen je bila letos povišana odkupna cena, ki znaša za sto kilogramov pese 32 dinarjev.

Domačo industrijo marmorja skuša podpreti ministrstvo za gozdove in rudnike, da bi se odpravila navada, da so hodili od nas kupovat vsak kamen za izdelovanje spomenikov in podobnega v tujino, kar je bilo treba plačati s tujimi valutami. Znanstvene preiskave so ugotovile, da so jugoslovanske vrste marmorja prav tako dobre, odporne in nerazpadajoče, kakor iz tujine uvožene marmor. Prav tako domači marmor ne vpija vlage. Ker je zlasti v Srbiji mnogo ležišč odličnega marmorja, je ministrstvo za gozdove in rudnike priporočilo vsem podjetjem, naj si marmor za fina dela, kakor tudi za zidavo poslopij nabavljajo iz domačih kamnolomov, da s tem državi prihranijo valute za druge, bolj nujne potrebe.

Za revizijo delovanja tuje kapitala v naši državi pišejo belgrajski časopisi in poudarjajo, da je treba vreči okove z jugoslovanskega gospodarstva in obrzdati tuji kapital, ki je brezobziren do države, iz katere potegne vsako leto težke milijone. Tako pravijo časopisi, da se je tuji kapital silno razbohotil, ker se je znal oprati

Mnogokrat je tuji kapital izgraval vse zakone in prikrival svoj dobiček, da bi državo in svoje delavce prikril za tisto, kar jim gre. V nekaterih panogah pa si je tuji kapital pridobil Sedaj je prišel čas, da se naredi temu konec in uvede red, po katerem bo tuji kapital bolj pripravljen spoštovati državo, v kateri dela visoke zaslužke.

Za nedeljsko sejo vlade v Zagrebu vlada povsod velikansko zanimanje. Časopisi je obširno poročajo o programu, ki ga bodo na jubilejni vladni seji obravnavali, pa zraven napovedujejo, kakšne uredbe in reforme bo vlada tisti dan objavila. S tem v zvezi je prišla v javnost tudi vest, da Hrvatje niso opustili misli na volitve v hrvatski sabor in da utegne biti med točkami dnevnega reda vladne seje tudi predlog, da se volitve v hrvatski sabor takoj razpišejo. Hrvatje so namreč mnenja, da je za izvedbo vseh reform v hrvatski banovini neizogibno potreben sabor. Poleg tega pripravljajo v Zagrebu reformo, po kateri bi se razdelila hrvatska banovina na več županij, ki bi prevzele del oblasti banske oblasti. Poleg hrvatskega sabora kanijo ustanoviti tudi posebno telo, v katero bi prišli zastopniki občin, okrajev in županij in bi predstavljala ta institucija neke vrste drugi predstavniški dom poleg hrvatskega sabora, kamor bi prišli neposredno izvoljeni narodni zastopniki. — Proslava sporazuma v Zagrebu bo trajala več dni.

Obletnico svojega delovanja v belgrajski Delavski zbornici je praznovala Jugoslovanska delavska organizacija ali na kratko Jugorasa. Pri svečani seji je bil navzočen tudi gradbeni minister dr. Krek. oba belgrajska podžupana, upravniki mesta, zastopniki raznih visokih uradov in raznih organizacij. Na pozdrav podpredsednika Jugorasa in tajnika belgrajske Delavske zbornice Mitiča je odgovoril minister dr. Miha Krek, ki je rekel, da je nova uprava v belgrajski Delavski zbornici v enem samem letu opravila veliko delo, kakor nobena uprava poprej. Na njeno pobudo je bilo izdanih veliko število socialnih uredb, ki so izboljšale položaj delavstva. Po govoru ministra Kreka je bila skupna večerja.

Zanimiv članek o obletnici sporazuma je prinesel »Hrvatski dnevnik«, ki meni, da je lanski sporazum samo izhodna točka in polovica ukrep, ki ga bo treba še izpopolniti. List pravi, da so se v enem letu pokazale razne napake in pomanjkljivosti, kakor je na primer dejstvo, da se do danes niso bili preneseni posli notranjega ministrstva na bansko oblast. Dalje je po mnenju službenega glasila HSS treba ravnateljstvo pomorskega prometa prenesti pod pristojnost banske oblasti, kajti ravnateljstvo nadzoruje in vodi ves pomorski promet hrvatske morske obale. Pa tudi glede dohodkov banovine je list mnenja, da niso bili pravično odmerjeni, ker da si je država zagotovila tiste dohodke, ki jih je lahko v proračun višini izterjati, medtem ko ima banovina le take dohodke, ki so dostikrat problematični. Zaradi tega, pravi list, bo treba nekatere stvari popraviti. Kakor je bil pravilni politični instinkt privedel do sporazuma, tako bo zdrav politični razum omogočil tudi popravila, da se bo sodelovanje Srbov, Hrvatov in Slovencev postavilo na zdrave temelje.

Občina mesta Subotice se sedaj nima svojega letnega proračuna in si mora pomagati z dvajsetimi. Ker pa je občinska uprava imela pravice do dvajsetin le do 1. septembra, se sedaj pogaja s finančnim ministrom, da bi dobila dovoljenja za nove dvajsetine, ker bi v nasprotnem primeru ne mogla izvrševati svojih obveznosti in bi tudi svojih nameštencev ne mogla plačati. Kaj bi vzrok temu, da občina nima svojega proračuna, pa ni znano.

Jugoslovansko-nemška konferenca za ureditev predvojnih dolgov lepo napreduje. Komisiji končujeta delo, ki je bilo že dvakrat na dnevnem redu, in sicer enkrat v Beogradu lani v jeseni in v Berlinu letos spomladi. Na prvih dveh konferencah je bilo rešeno vprašanje predvojnih dolgov iz tistih delov naše države, ki so bili prej v Avstroogrski monarhiji, sedaj pa rešujejo tudi vprašanje predvojnih srbskih dolgov. Precejšen del vprašanj je bil že ugodno rešen, prav tako pa pričakujejo, da bodo rešena še vsa ostala vprašanja.

Francoski
velefilm

Eduard VII. in njegova doba

V glavnih vlogah: Victor Francen, Gaby Morlay, Charles Pierre Willm in drugi poznani francoski igralci
Predstave danes ob 16., 19. in 21. uri

KINO UNION, tel. 22-21

Razne zgodbe iz sodne dvorane

Oproščeni vlomilci iz Kranja - Obsojen na 2 leti robije - Oproščen Mariborčan

Ljubljana, 23. avgusta.

Mali senat, ki mu je predsedoval s. o. s. g. Iv. Brelj, je v daljši razpravi obravnaval velik vlom, ki je bil izveden 8. junija t. l. ponoči v trgovino zlatarja Rudolfa Rusa v Kranju. Sodelovali so trije vlomilci, od katerih je eden stal na straži, druga dva pa sta strokovnjaško odpirala veliko izložbeno okno. Noč je bila mirna. Pozno, ko ni bilo nikogar na ulici, ko so lojalni Kranjčani bili zazibani v globoko spanje. Rusova trgovina je sredi mesta na prav prometnem kraju in prav to dejstvo osvetljuje predrznost teh vlomilcev.

Kako so vlomili? Najprej so odstranili železno omrežje, nato pa so s ponarejenim ključem odprli izložbeno okno ter v nekaj minutah, kakor bi trenili, pobrali vso tam izloženo zlatino v vrednosti 66.835 din. Neki vlomilec pa je tam pozabil listek, napisan za učiteljico glede oprostive njegovega sinčka, ker je izostal iz šole. Kranjski orožniki so nato prijeli tri osebe, na katere je padel nekoliko utemeljen sum vzloma. Po končani kazenski preiskavi je državno tožilstvo vse 3 obtožilo zločina tega vzloma. In pred malim senatom so se pojavili krepki možakarji, kakor Matko Razberger, rodom Ljubljanečan, star praktik v vlomilstvu, oženjen, kleparski pomočnik, Fran Tomažič, rodom Kranjčan, oženjen ključavničar in kot tretji Lojze Kalan, rodom iz Mavčič pri Smledniku, samski cevlarjski pomočnik, vsi stanujoči v Struževem pri Kranju.

Vlomilci so se prav trdovratno in pretkano zagovarjali. Tajili so vsako krivdo ter navajali mnogo priči, posebno svoje, da so bili kritično noč doma in se niso ganili iz hiše. Priče so potrdile njihove alibi-dokaze. Ker so bili obremenjeni indicijski dokazi manj tehtni, je mali senat vse 3 obtožence oprostil, ker je zavzel stališče v smislu

starega reka »in dubio pro reo.« Druga dva obtožena sta bila takoj izpuščena iz sodnih zaporov na svobodo. Prvi Razberger pa se bo moral pokoriti za drugi greh.

* * *

Matko Razberger je bil poleg prvega vzloma pri Rusu obdolžen in obtožen tudi, da je lani 11. septembra pri belem dnevu med 7. in 10. uro dopoldne vdrl v hišo posestnice Helene Golorajve v Voklem pri Kranju ter ji vso hišo prebrskal in vse premetal. Odsel je je več zlatnine v vrednosti 2900 din. Neka ženska je pozneje del te zlatnine ponujala na prodaj zlatarju Rusu v Kranju. Posestnica Golorajeva je to zlatnino spoznala za svojo. Po daljših poizvedbah so naposled orožniki dognali, da je to zlatnino ukradel Matko Razberger, ki je znan v kriminalu kot poklicen vlomilec. Razberger se je skušal na vse mogoče načine izmazati, toda večkrat se je temeljito zagovarjal. Spreminjal je svoj zagovor pred sodniki in orožniki. Na podlagi zbrane obremenilnega gradiva je mali senat obsodil Matka Razbergerja na 2 leti robije.

* * *

Mali senat je te dni imel priliko voditi nenavadno kazensko zadevo in o njej soditi. Zločin po § 109 k. z. pride v Ljubljani pred senatom zelo redko na vrsto. Ta paragraf vsebuje zločine proti obstoju države in nje ureditvi. Za te zločine je določena huda, večletna robija. Tega zločina je bil obtožen od državnega tožilstva Mariborčan Julius Klippstatter, uradnik špedicijske tvrdke Schenker & Co, prve jugoslovanske transportne delniške družbe, podružnice na Jesenicah. Razprava je bila v interesu države tajna. Po končani razpravi, ki je obravnavala prav delikatne stvari, je bila proti Klippstatterju Juliusu objavljena oprostilna sodba.

Plemenit mož, ki je dočkal 100 let

Maribor, 23. avgusta.

Danes praznuje svoj stoti rojstni dan v Mariboru in drugod znani zdravnik in zdravstveni svetnik gospod dr. Josip Urbacek. Bog mu je dal dočakati to visoko starost, ker je vedno nesebično in požrtvovalno opravljal svoje dolžnosti in gotovo je malo mariborskih meščanov, ki bi mogli s takim zadovoljstvom gledati v svojo življenjsko preteklost. Dr. Urbacek se je rodil 23. avgusta 1840 v Brnu v sedanjem češkomoravskem protektoratu. Kot mlad 29letni zdravnik je prišel leta 1869 v Maribor, kjer je bil imenovan za železniškega zdravnika. Južna železnica je na predlog mladega dr. Urbaceka uredila prvotno ambulantno zdravniško oskrbo, pozneje pa tudi splošno in posebno bolniško oskrbo železničarjev. Gotovo je tudi njegova zasluga, da se je v Mariboru ustanovila in povečala splošna bolnišnica namesto prejšnje, ki je bila bolj oskrbnišnica. Leta 1872 je bil dr. Urbacek imenovan za komunalnega zdravnika in je v tem svojstvu do leta 1919 imel mnogo prilike, da je posebno ubožno zdravniško oskrbo v mestu organiziral.

V svetovni vojni 1914-1918 je pod dr. Urbacekovim nadzorstvom od njega ustanovljen reševalni oddelk požarne brambe prepeljal več kot 8000 lahko in težko ranjenih vojakov vseh narodnosti v mariborske bolnišnice in iz njih.

Poleg raznih čestitk, ki jih je bil dr. Urbacek v svojem življenju deležen je bil že leta 1907 izvoljen za častnega člana mariborske gasilske čete.

Posebna deputacija gasilske čete in reševalne postaje je dr. Urbaceku včeraj k 100 rojstnemu dnevu čestitala in mu izročila lep šopek rdečih nageljnov. Čestitke je izrekel tudi mnogo meščanov, ki se dr. Urbaceka spominjajo iz časov njegovega udejstvovanja na zdravstvenem in humanitarnem polju.

Čestitkam se pridružujejo Mariborčani, ki so dr. Urbaceku hvaležni za njegovo nesebičnost in požrtvovalnost.

Celjske novice

Cergol Izidor obsojen na 2 meseca zapora. Včeraj je senat okrožnega sodišča v Celju obsodil po § 33. tiskovnega zakona 24 letnega akademika Cergola Izidora iz Celja na 2 meseca zapora. Cergol je v prevodu Ljotičevega zvezka žalil najvišjega predstavnika državne oblasti.

Društvo Mali gospodar v Celju priredi v nedeljo 25. avgusta drugi tečaj o kapunjenju na dvoriščih okoliške osnovne šole v Celju, Komenškega ulica. Na tečaj vabimo tudi nečlane. Taksa za vsakega kapunjenega petelina je 2.50 din. Za kapunjenje določeni petelini se ne smejo krmiti 36 ur pred kapunjenjem.

Koncerti Trboveljskega slavka. Trboveljski slavček namerava prirediti ob svoji 10 letnici po vsej Sloveniji vrsto koncertov. Mladi pevci bodo obiskali tudi Celje, kjer bo 5. oktobra večerni koncert v Celjskem domu, 6. oktobra popoldne pa duhovni koncert v Marijski cerkvi, kjer bo sodeloval tudi orkester vojaške godbe 39. pp.

Pred šahovskim kongresom v Celju. V nedeljo ob 3 popoldne bo kot zaključek nacionalnega šahovskega turnirja redni letni občni zbor Jugoslovanske šahovske zveze. Kakor izjavljajo odborniki, bo zborovanje zelo živahno in se ga bodo udeležili delegati Srbske, Hrvatske in Slovenske šahovske zveze. Iz Zagreba prihajajo vesti, da tam niso zadovoljni, da bi ostal še nadalje tajnik JSZ g. Majdič, ki je sicer Zagrebčan. Med zvezami sicer ni nobenih trenj in zdi se, da gre le za osebne zadeve. Danes bo v Zagrebu seja JZZ, na kateri bodo rešili vsa prečeta vprašanja, predvsem vprašanje novih pravil in prilagoditve novim razmeram, ker so ustanovljene tri zveze. Na nedeljski zborovanju bo predvidoma prišel tudi predsednik JSZ bivši minister g. Čirić Stefan, in minister za trgovino, obrt in industrijo g. dr. Andres, ki je predsednik Hrvatske šahovske zveze.

Nesreča pri reševanju na Ojstrici. O samomoru zagrebškega prokurista Veliča smo že poročali. Pri prenašanju njegovega trupla se je ponesrečil drvar Stehe Peter iz Solčave in si zlomil desno nogo pod kolonom.

Strela ubila človeka

Maribor, 22. avgusta.

Zadnje dni je v Slovenskih goricah divjala huda nevihta, med katero je močno udarjala strela ter zahtevala smrtno žrtev. Opoldne je na dvorišču posestnika Franca Jančiča stal Avduša Avdulović. Takrat je nevihta najbolj divjala in strela najbolj udarjala. Nesreča je hotela, da je v isto drevo udarila strela in tudi pod njim stoji Avdulović oplazila, da je ta na mestu obležal. Poklicani zdravnik je mogel ugotoviti le smrt.

Po Slovenskih goricah sta nevihta in strela povzročila tudi veliko škodo. V neko drevo pred hišo posestnika Maksa Šimana iz Radehove je strela udarila v trenutku, ko je pod njim stala 4000 din vredna krava. Strela je oplazila tudi kravo, tako da jo je posestnik moral zaklati.

Ptuj

Državna moška šola za petarstvo v Ptuj. Do 5. septembra t. l. se bodo sprejemali učenci obojega spola, ki imajo veselje do petarstva, v prvi razred. Učna doba traja tri leta in ima dovršena šola značaj nepopolne srednje šole z nižjim tečajnim izpitom. Glavna naloga šole je, dati učencem teoretično in praktično strokovno izobrazbo v petarstvu in vrbovstvu ter jih izobraziti za petarske pomočnike. Vse šolske potrebščine sprejemajo učenci v zavodu brezplačno. Revnim in pridnim, ki se sami ne bi mogli vzdrževati, se bodo po možnosti prisrbele tudi podpore. Za podrobnejša pojasnila se obrnite na upraviteljstvo omenjene šole.

Nova »bratovščina« išče svoje člane. Kakor v Ljubljani in v Mariboru, so tudi tu začeli stikati z onimi, ki bi se hoteli vpisati v Društvo prijateljev Sovjetske Rusije. Kakor se čuje, bo v Ptujju le nek odesk mariborskega društva. (Za samostojno društvo bi bilo premalo članov: najbrž bi si vsak moral napraviti po dve odborniški mesti. Dela pa se taki ljudje bojiijo!) Čudimo se, kako velevažna in mikavna more biti v imenovanju društvu v Ljubljani oseba bivšega senatorja g. Hribarja; ker tukajšnji nabiralec članov povsod začne svojo siečo z reklamo: »Le vpiši se; saj je senator Hribar tudi med nami!« — Člane baje nabira nek akademik domačin iz okolice, ki pa študira v Beogradu. Menda ja ni ta eden onih, ki za svoje »požrtvovalno« delo prejemajo bogate nagrade!

ŠPORT

Ilirija : Jadran (Split)

Drevi nastopi v Ljubljani na kopalski Iliriji splitski Jadran v ligaski plavalni tekni. Začetek je ob pol 9. Ilirija je skušala zagotoviti tudi gostovanje odličnih mariborskih plavalcev. Zal pa je moralo to srečanje odpasti ker Mariborčanke ne bodo prišle.

Nocojšnji spored bo naslednji:
1. 400 m prosto gospodje — liga.
2. 100 m hrbtno gospodje — liga.
3. 100 m prosto dame — liga.
4. 200 m prsno dame — liga.
5. 400 m prosto gospodje — Ilirija.
6. 100 m prosto gospodje — liga.
7. 100 m hrbtno dame — liga.
8. 200 m prsno gospodje — liga.
9. Skoki — Ilirija.
10. 4x100 m prosto dame — liga.
11. 4x200 m prosto gospodje — liga.
12. Water-polo.

Nekaj atletskih rezultatov iz inozemstva. Madžarsko atletsko prvenstvo: Tek na 100 m Szigetvary 10.9, na 800 m Narsany 1:55.9, na 5000 m Kelen 14.35, na 110 m preko zapreke Nidas 15.1 sek.; skok v daljavo Bermes 7.17 m, skok s palico Zoufika 319 cm; met kopja Varszeghi 65.45 m.

Pri atletskem dvoboju med Švedsko in Finsko je Fince Stenkrug pretekel 200 m preko zapreke v času 24.6 in s tem postavil nov finski rekord. V triatletu je Šved Nallgren dosegel daljavo 14.98 m, v metu kopja pa je zmagal Matti Jarvinen v 71.70 m.

Nov svetovni rekord v teku na 3000 m je postavil v Stockholmu Šved Henry Kjalmarne v času 8:09. Dosedanji svetovni rekord je imel Gunnar Höckert, ki pa je letos padel v finko-ruski vojni.

Vremensko poročilo »Slov. doma«

Kraj	Barometer sko stanje	Temperatura v C°			Veter (amer. jakost)	Padavine mm	Vrsta
		ut. večja	noč. manjša	Relativna vlaga v %			
Ljubljana	753.5	13.4	8.4	88	0	43.2	dež
Maribor	757.0	9.4	4.0	90	NNW	33.0	dež
Zagreb	757.7	20.0	19.0	90	7	45.0	dež
Belgrad	756.6	23.0	19.0	80	9	—	—
Sarajevo	755.4	22.0	19.0	70	5	2.0	dež
Vis	751.3	25.0	16.0	90	5	—	—
Split	751.0	26.0	19.0	70	8	—	—
Kumbar	754.1	24.0	21.0	88	6	NE	2.0
Rab	757.4	25.0	15.0	90	9	SE	9.0
Jadranski	752.7	25.0	21.0	83	6	—	—

Vremenska napoved: Oblačno in neenakovito. Vrem. napoved: Delno oblačno brez padavin.

Koledar

Danes, petek, 23. avgusta: Zdenka.
Sobota, 24. avgusta: Jernej, Bartol.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarnar: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočvar, Celovška cesta 62; mr. Gartus, Moste-Zaloška cesta 47.

Odkritje spomenika kralju Aleksandru v Ljubljani

Le še kratkih 14 dni nas loči od tega velikega dogodka. Zaradi tega je stvarno nemogoče, da bi mogel delovni odbor za odkritje spomenika sproti odgovarjati vsem posameznikom in posameznim organizacijam na številna vprašanja zaradi vseh olajšav, prijave, udeležbe in razporeditve na slavnostnem prostoru. Zato bo delovni odbor odsele sproti objavljati navodila, pojasnila in sploh vse, kar je v zvezi z odkritjem spomenika, v posebni rubriki naših dnevnikov.

Vse, ki se zanimajo za odkritje spomenika in se ga nameravajo udeležiti, posebno pa društva, organizacije itd. opozarjamo na to in jih vabimo, da pazljivo spremljajo te objave, da bodo o vsem informirani.

V kolikor bi pa bila potrebna še posebna pojasnila, pa naj vsako osebo ali telefonično poizve pri odboru za odkritje spomenika — Ljubljana, Kongresni trg 1-11 (Kazina) — telefon št. 33-60 med poslovnimi urami ob delavnikih od 8.—12. in od 15.—19. ure.

Rateče-Planica. Ob četrti obletnici posvečenja Marijine cerkvice v Planici bo v nedeljo, 25. avgusta ob 10 sv. maša v tem ljubkem planinskem svetišču. Planica in njene gore so konec avgusta najlepše. Ljubitelji planin, prisočno vabljeni! — Podružnica SPD v Ratečah-Planici.

I Naknadni pregled motornih vozil, ki služijo javnemu prometu (avtobusi, avtotaksiji) bo za drugo polletje v Ljubljani na Bregu štev. 20, dohod z Novega trga, dne 24. avgusta 1940 od 8. do 10. ure. Pri tej priliki bodo pregledana tudi druga motorna vozila, ki letos iz kakršnegakoli razloga še niso bila pregledana, odnosno odobrena za promet v letu 1940. Ker se sme obratovati samo s pregledanim in za promet odobrenim vozilom, opozarja uprava policije eventualne zamudnike na posledice.

Bahate kotije po mestnih ulicah so že skoro docela izginile. Izvoščke so zamenjali taksijski. Slovensko kolarstvo, stara domača obrt že od nekdaj na visoki stopnji, pa še vseeno ni zamrla, tudi ona se je prilagodila novim razmeram ter zahtevam in ima še lepo bodočnost. Mnogi naši kolarji sedaj izdelujejo smuči, postali so izdelovalci avtomobilskih ogrodij, itd. Mnogo dela pa imajo še vedno z izdelovalci avtomobilskih ogrodij, itd. Mnogo dela pa imajo še vedno z izdelovanjem kmetijskih kolescev, značilnih slovenskih zapravljenčkov, ki jih pri našem kmetu avtomobil še ne bo tako kmalu izpodrinil. Knusi kolarji so pa tudi mojstri v izdelovanju najrazličnejših ročnih vozicov, kakršne še vedno rade uporabljajo naše mlekarice. Slovensko kolarstvo bo razstavilo svoje izdelke na ljubljanskem velesejmu od 31. avgusta do 9. septembra 1940.

Za vpisovanje na drž. srednji glasbeni šoli je določen rok od 1. do vključno 15. septembra. Novostopivši gojenci se morajo javiti do vključno 5. septembra. Sprejemni izpiti bodo od 6. do 10. septembra. Vrtni red izpiti bo objavljen na razglasni deski. Informacije glede sprejemnih pogojev se dobe v pisarni Gosposka ulica 8-1. Počevalce se bo v oddelkih za teoretične predmete, za solopetje (koncertno in operno), za klavir in orgle ter za orkestralne instrumente.

Glasbena Matica ljubljanska se je odločila, da bo čim bolj propagirala pouk orkestrskih instrumentov. Predvsem gre tu za pouk violine, ki je glavni instrument pri sestavi orkestra. Gojenci tega predmeta bodo imeli v novem šolskem letu dvakrat na teden po 20 minut pouka in ne po 15 minut, kakor doslej. Pri obisku vseh ostalih orkestrskih instrumentov pa imajo gojenci dvakrat pol ure tedenskega pouka. Ukovina ostane ista, kakor doslej. Na šoli Glasbene Matice poučujejo se klavir, violina, petje in teoretični predmeti. Vpisovanje se bo vršilo v dneh od 2. do 5. septembra dnevno od 9. do 12. in od 15. do 17. ure v pisarni Glasbene Matice, Vegova ul. 7-1.

Danes je zadnji dan, da se je mogoče še prijaviti za romanje na Ptujsko goro z obiskom mesta Ptuj. Prijave sprejema Prosvetna zveza, Ljubljana, Miklošičeva 7, od 8. do 14. ure. Pri prijavi je treba plačati 7 din.

Romarjem na Ptujsko goro sporočamo, da odhaja vlak iz glavnega kolodvora 10 minut za rednim vlakom, to je 13.40. Na vozovih bodo napisali: Ptujška gora.

Marsikdo misli, da je Slovenija gospodarsko napredna pokrajina le zato, ker ima precej dobro razvito industrijo. Ima pa tudi posebno dobro razvito obrt in bogato tradicijo. Naša obrt slovi kot posebno solidna tudi preko slovenskih meja. To pač zato, ker je slovenski obrtnik gospodarsko napreden, zadovoljen s prav skromnim zaslužkom ter vzor na pošten, da tudi zato, ker nismo vrgli puške v koruzo v najbolj kritičnem času, ko nas je tako hudo morila kriza. Ljubljanski velesejem je iz leta v leto vedno nesebično podpiral stremenje naših obrtnikov ter prirejal razstave obrtnih izdelkov. Te razstave so najboljša propaganda za konzum obrtnih izdelkov in izpodbuda obrtnikom, da vztrajajo v kmetičnem boju in se prilagajajo vedno novim zahtevam časa. Na letošnjem ljubljanskem velesejmu od 31. avgusta do 9. septembra bo naša obrt prav častno zastopana.

»Korak k človekovi časti...«

Odločna beseda proti temu, da bi slovaška dekleta služila pri judovskih družinah

Pod gornjim naslovom je slovaški »Slovak« te dni prinesel članek, v katerem ostro nastopa proti Judom in zlasti proti temu, da bi slovaške žene in dekleta bile zaposlene kot služkinje pri judovskih družinah. V članku, ki bi lahko veljal tudi za kraje zunaj slovaških meja, pisec pravi med drugim tudi naslednje:

»Dejstvo, da so slovaška dekleta služila pri Judih, je bilo vedno odprta rana na telesu našega naroda. Mlada, zdrava kmečka dekleta so stopala v službo po mestih pri judovskih družinah, moške od njih pa so se vračale etrte in v moralnem oziru pokvarjene, ker so se gibale v judovski sredi. Zelo dobro nam je znano, da judovske družine smatrajo slovaško krščansko vzgojeno služkinjo za manj vredno bitje, ki mora opravljati poniževalna dela, pred kakršnimi Jud beži. V okviru obnovitvenega programa pomeni torej odlok notranjega ministra, po katerem je ženam in dekletom do 40. leta starosti prepovedano, da bi služile v judovskih družinah, korak k človekovi časti. Razen tega bodo pristojni činitelji poskrbeli, da bodo osebe, ki bodo odpuščene iz službe pri Judih, dobile takojšnjo drugo. V ostalem pa gre za to, da se med ljudstvom ne bi ustvarjali spodnji sloji in da takšni

sloji sploh ne bi obstojali, pač pa da se v vsakem oziru obvaruje človeško dostojanstvo, ker si pač vega življenja, toda tedaj je že prepozno, vsak na svoj način služi kruh.«

Ob istem vprašanju pa piše »Gardist«:

»Krščansko slovaško dekle, ki služi v judovski družini, mora opravljati najnižje in najgrše posle, pogosto pa dekleta navajajo svojevrstne stranpoli in celo trgujejo z njimi. Pri tem jim nudijo potrebno pomoč judovski zdravniki, drogerije in lekarne. Na ta način se zlorablja naše žene in dekleta za mesečno plačo 40 do 60 kron (60 do 90 din). Mnogim na ta način onemogočijo, da bi stopile v zakon, ali pa zakonsko zvezo razdro. Mnogo starejših služkinj, ki so vse svoje življenje služile Judom, so Judje zatem vrgli pred vrata, da so bile tako prisiljene k beračenju.«

Ali ni vse to na las podobno temu, kar so dostikrat dogajali tudi z našimi podeželskimi dekleti, ki jih prenamu »lepi« tuji mestni svet in se podajo tja po raznovrstnih poslih, čez leta pa se vračajo skrušene in moralno strle. Tedaj pač spoznajmo, da je tisti mamljivi svet umazan in neveden človekovega življenja, toda tedaj je že prepozno.

Sreča je muhasta, tako muhasta...

Denar tudi bogatim ne prinaša popolne sreče

Bogati in revni, mladi in stari, lepi in grdi ljudje imajo srečne in nesrečne dneve. Pogostokrat pa je v enem dnevu združene mnogo sreče in nesreče. V nesreči se tolažimo, da za dežjem spet sončece sij, v sreči pa nič ne pomislimo, da se nam lahko škazi. In prav je, da se tako tolažimo in da tako mislimo, sicer bi nam bilo še težje.

Na videz se največkrat sreča in nesreča začne in konča pri denarju. Denar povzroča nesrečo tudi pri najidealnejših ljudeh. Taki ljudje pač ne cenijo predvsem denarja ter mislijo le na neminljiva dela. Denar — sveta vladar — pa jih zato nesmiselno kaznuje. Pomanjkanje in revščina se naselita v njih domovih jih tlačita in morita do konca.

Denar pa tudi bogatim ne prinaša vse sreče. O tem priča tudi naslednji primer:

Pred štirimi leti sem se vozila v vlaku v družbi z močnim bogatašem. Peljal se je na pogreb bližnje sorodnice. Drugače je bil ta mož ošaben, le malokdaj se je spuščal v pogovor. Tokrat pa je bil ves spremenjen. Priznal je, da gre s prav težkim srcem na pogreb.

»Deset let že nisem bil na pokopališču, prav toliko časa ne v cerkvi,« je pripovedoval. »To so pač sama neprijetna pota. Oboje človeka preveč spominja smrti. Ah, da, če bi smrti ne bilo, potem bi prav ravnal, ker sem v življenju toliko spravil skupaj. Tako sem pa menda samo zaradi tega spravil denar na kup, da bom potem še težje umrl. Denar človeku v življenju pomaga iz zadrege, iz največje zadrege in stiske, ob smrtni uri, pa mu ne pomaga. Zaman sem se trudil, zaman se peham. Takele misli, vdite, človeka obhajajo, zato ker moram na pogreb!«

»Toda saj imate otroke. Njim bo ostal denar, lahko vam bo umreti ob misli, da imate otroke preskrbljene!«

»Denar ni osrečil mene, ne bo osrečil tudi mojih otrok. Tako je pač na svetu. Bogataši smo na videz srečni, ko se kopljejo v bogastvu, v srcu pa smo morda še bolj nesrečni kakor oni, ki hrepene po bogastvu. Sreča je pa muhasta, tako muhasta...«

Sopotnik se je poslovil. Videla ga nisem nikoli več. Čez štirinajst dni nato pa sem brala v dnevnikih, da je umrl. Zadel ga je kap. Lažnji mamoni ga ni popolnoma osrečil ne na tem, še manj pa na onem svetu...

Če človek v trenutku obogati...

Vojak je konec vojne dobil obvestilo, da je podedoval po svoji daljni sorodnici bajno premoženje. Nenadna vest ga je tako osupnila, da je bil par dni ves zmešan. Kakor mesečen je taval okoli in ugibal, kako bo ravnal s svojim premoženjem. Svoji ubogi sestranci družinici je komaj utegnil sporočiti po dopisnici o nenadni sreči. Bil je tako prevzet od sreče, da je venomer spraševal druge, kako bi najkoristneje obrnil bogastvo.

Nekaj dni se je vojak belil glavo, delal načrte noč in dan, da je bil od teh misli že ves utrujen. Reče bi se morda zmešalo, če ne bi prišla pravčasno — inflacija. Ta mu je vzela vse premoženje, ki je bilo le v denarju in vrednostnih papirjih. Vo-

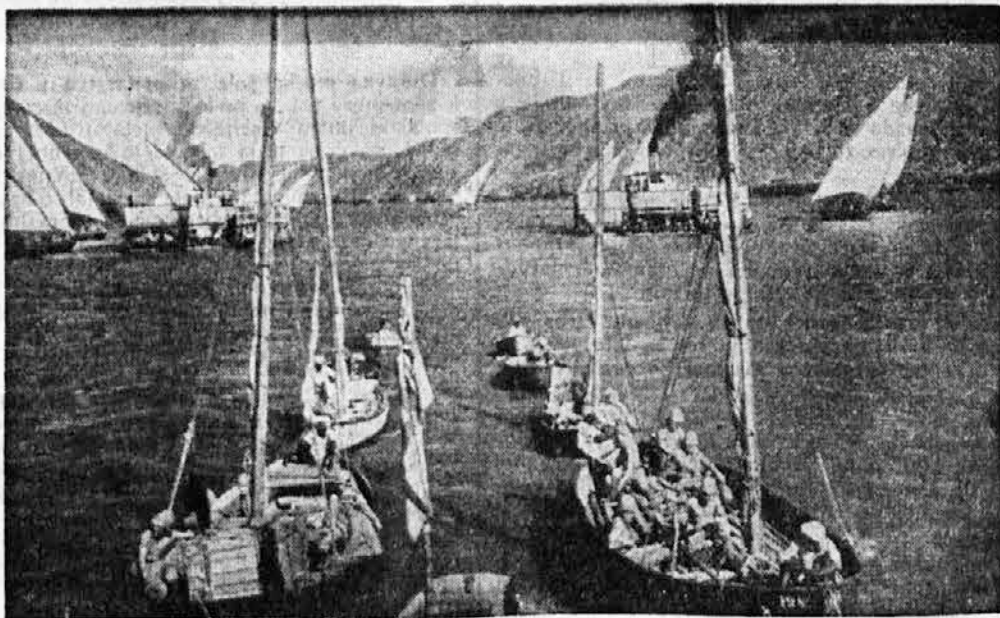
Življenje — vrtljak

Mlada, šele leto dni poročena žena se je na podeželski postaji poslavljala od svojega moža, ki je odhajal v tujino. Pri srcu ji je bilo hudo, nenavadno hudo, zdelo se ji je, da se poslavlja od njega za zmerom. Ko se je vračala domov, ji je postajalo od težkih misli slabo. Doma se je še huje razburjala in čez nekaj ur je sledil prezgodnji porod — dvojčkov. Otroka sta bila slaba, zato so ju krstili takoj po rojstvu. Čez dobro uro je dušica enega otroka že odromala med nebeške krilatce. Sledil je pogreb. Tem razburljivim žalostnim dogodkom se je pridružilo še sporočilo, da se je ponesrečila mati nesrečne žene.

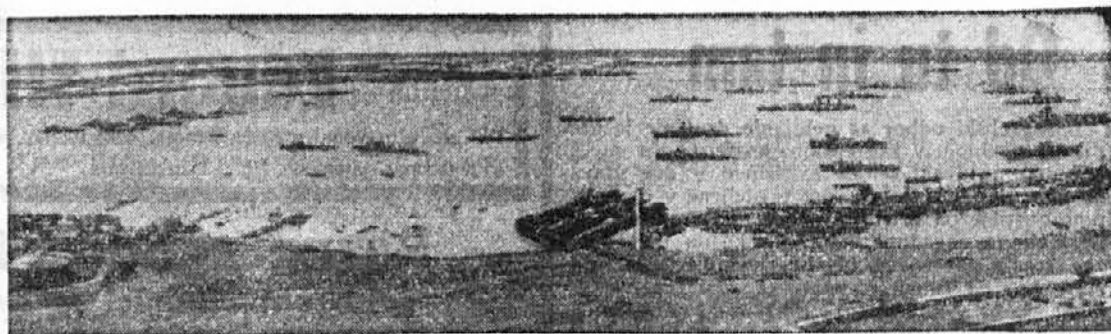
Pa je minil tudi ta dan, minil drugi, počasi so prišli spet lepši dnevi. Mož se je vrnil, mati je ozdravela, otrok je rastle in ji delal veselje. Seveda pa žena nikoli ne bo pozabila dneva, v katerem je prestala hkrati bridko slovo, porod, smrt in pogreb.

V življenju vsakogar se vrtijo in se bodo vrteli srečni dnevi za nesrečnimi, dokler bo za dežjem sonce sijalo. V življenju vsakogar bodo nevihte, včasih manjše, včasih hujše. Sprejmemo jih mirno, da dočakamo tudi — sonce.

T. K.

Ob robu Sudana: Tudi z jadrnicami prevažajo Angleži svoje čete po Nilu

Angleško pristanišče Portland, ki so ga nemški bombniki že večkrat obiskali

Duhovnik umrl ob bolnikovi postelji

V malem flandreem kraju Thielrodeju so poklicali župnika k nekemu umirajočemu župljanu, da bi mu podelil sv. poslednje olje. Župnik je zelo pohitel, da ne bi prišel prepozno. Čim pa je dospel k bolniku, se je zgrudil mrtel. Srčna kap ga je zadel ob postelji umirajočega.

Morda pa le še ne veste...

Letalski kapetan Headley iz Čikaga je imel nenavadno srečo. 6. januarja 1918. leta je letel na letalu št. 7255 nekaj tisoč metrov visoko nad nemškimi postojankami na zahodnem bojišču. Pri napadu na neko mesto je letalo začelo strmoglaviti in Headley je padel iz letala, kakšnih 2000 m nižje pa je zopet sedel v letalo! Skoro neverjetno!

Največji zoološki vrt imajo v bližini Londona. Urejen je tako, da ni potrebno, da bi bile živali v kletkah, temveč se lahko prosto gibljejo.

V Jugoslaviji je 1843 rek. Od teh ima šest rek nad 100 km dolžine. Izpod 100 km dolgih rek je 80, izpod 60 km 300, izpod 25 km pa 1356 rek.

Meter kot dolžinska so vpeljali 1795. leta v Franciji. Od tam se je razširil po ostalem svetu.

Sončni žarki morejo prodrati do 300 m globoko v morje.

Novo leto so proslavljali v Franciji do 1564. leta namesto 1. januarja šele 1. aprila.

Ženske živijo razmeroma dlje kot moški. Na 1060 novorojenih dečkov pride 1000 deklic. V dvajsetem letu starosti je na 990 moških 1000 žensk, v 60. letu pa 1000 žensk komaj na 850 moških. Število žensk nasproti številu moških v 90. letu starosti pa je v razmerju 5 : 3.

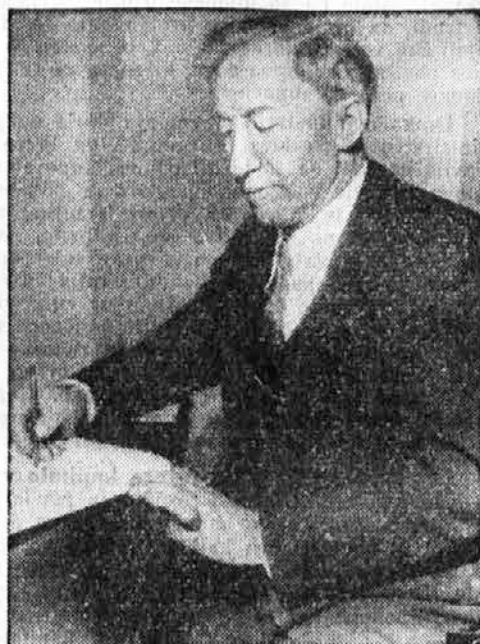
Največjo družino je imel Luka Schaffen iz Arberga v Nemčiji (1667—1679), ki je zapustil po svoji smrti 1091 bližnjih potomcev. Gospod Schaffen je imel 5 otrok, 87 vnukov, 446 pravnikov in 553 pra-pravnikov.

Amerikanec Henri Luis je igral bilijard s svojimi nosom!

Sedaj živi na Kitajskem okrog 40.000 neposrednih potomcev Konfučija, ki je živel 551.—478. leta pred Kristusom.

Sonce je eksplodiralo

Na podlagi opazovanj v zvezdarnah v Hamburgu in Sonneburgu je bilo ugotovljeno, da se je dogodila pred nedavnim v vesemirju katastrofa ogromnega obsega. Eksplodiralo je neko sonce v rimski cesti. To sonce, ki je bilo enako veliko kakor naše, je eksplodiralo zaradi razpadanja atomov, iz katerih je obstajalo. Zaradi ogromne energije, ki se je razvila zaradi eksplozije, je zunanja plast oddelala v vesemirju s hitrostjo več milijonov kilometrov na uro v obliki vala na vse strani.

Sloviti ameriški polarni raziskovalec dr. Fredrick Cook, ki je pred kratkim umrl, star 72 let. Hotel je na vsak način veljati za človeka, ki je bil prvi na Severnem tečaju, pa mu tega niso hoteli priznati.

Radio

Program radio Ljubljana

Petek, 23. avg.: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 12 Naše veselje (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra 14 Poročila — 14.10 Tedenski pregled Tujskoprometne zveze — 19 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura: Bosanski satirik (Srđja Djokić, Zgb) — 19.40 Objave — 20 Deset minut za planince — 20.10 Spet so se odprla šolska vrata (gdč A. Lebarjeva) — 20.30 Domač koncert. Sodelujejo: Fantje na vasi — 22 Napovedi in poročila — 22.15 Nekaj komor, zvokov (plošče).

Drugi programi

Petek, 23. avgusta: Belgrad: 20.10 Simf. konc. Zagreb 20.30 Brahmsove skladbe — Praga-Bрно: 20 Jeremiaš: Češke narodne pesmi za solo, zbor in orkester, 20.30 Fr. Skroup: »Piskrovec«, opera — Sofija: 19.50 P. I. Čajkovski: »Evgenij Onjegin« — Beromünster: 20.10 Pisan venček — Budimpešta: 20.10 Koncert opernega orkestra — Høerby: 20 »Carmen«, odlomki — Rim-Florenca: 22 Violončelo koncert — Trst-Milan: 21.40 Izbrana glasba — Kodanj: 20.10 Nordijska gl. — Riga: 20.15 Operetni večer — Sottens: 20.30 Operetna glasba.

59

Lord Irwin, visok in suh kakor Lincoln, me je ljubeznivo sprejel in mi je dolgo govoril o dogodkih, katerih priča sem bil v Dharasani, Wadali in v Bhendi-Bazarju. Pojasnil mi je stališče, kaj vlada misli o konferenci, ki bo kmalu in je to označil kot »prvi korak indijske samostojnosti«. Rekel je:

»Vlada prav dobro ve, da se borba vodi iz čisto narodnih nagibov in pravice. Toda način in sredstva so nepravilni in nespremenljivi. Vlada pa mora skrbeti za to, da vzpostavi red in mir.«

Njegova strpljivost je naredila name velik vtis in vedel sem, da spoštuje Gandhija in druge voditelje kongresnega gibanja.

PROTI STREHI SVETA

Iz Simle sem se podal proti Peshawaru, ki je blizu znanega prelaza Khyber in gorske verige Hindukuš med Indijo in Afganistanom, od koder so hodile osvobodilne vojske v bogato in rodovitno indijsko dolino. Z Georgeom sva se peljala skozi razbeženo ravnino iz Lahore v severozahodno pokrajino, kjer so se Angleži že leta 1839 borili z divjimi in nepokornimi plemeni.

V Peshavari me je povabil moj prijatelj Barry Lawther, predstojnik tajne službe na severozahodni meji, da naj stanujem pri njemu v bungalvu. Lawther je imel dela čez glavo. Prejšnji

večer so divji Afridi napadli Peshawar in nocoj so pričakovali, da bodo Afridi napadli ponovili. Sem pa tja si je že vzel toliko časa, da mi je kaj povedal o Afridih.

»Ti falotje so ti morda najboljše ljudje na svetu. V vsej svoji zgodovini se še nikomur niso podali. Bojevatni se, ubijati in ropati, to jim je vse. To je glavno opravilo vsakega odraslega moškega. Na ozkih, nerodovitnih in težko dostopnih planotah Himalaje imajo naravno trdnjavo. To plemo razpolaga z vojsko, ki šteje 25.000 mož. Več ali manj so vsi oboroženi z modernimi puškami. Skoraj vsako leto prihajajo sem doli in napadajo plemena, ki so pokorna Angležem. Mnogokrat pridejo prav sem do Peshawara in se z nami bijejo. To so zagrizeni in odlični bojovníki. Mi imamo pred njimi veliko spoštovanje, oni pa pred nami. Mi bi seveda njihovo deželo napadli in zavzeli, toda ta poizkus nas bi preveč veljal.

Take so bile stvari že sto let sem, čeprav je bila dežela Afridov daleč od Peshawara. Levo in desno od Afridov so imela nepokorna plemena iz Swata in Waziristana svoje gorske trdnjave. To vse skupaj je pomenilo, da je bilo okrog dvesto tisoč mož vedno pripravljenih začeti sovražnost. Izrabili so vsako najmanjšo priliko in so udrli v bogato ravnino. Angleški častniki so mi pripovedovali, da Afridi cenijo moderno puško dvakrat bolj, kakor pa svoje lastno življenje. Često so se podajali v neverjetno hude nevarnosti in so v spopadih z angleškimi vojniki skušali priti do pušk.

Velika, kamenita trdnjava, v kateri je bilo nekaj močnih angleških oddelkov, je kraljevala nad mestno četrtjo Peshawara, kjer so prebivali domačini. Ta četrt je štela sto dvajset tisoč prebivalcev, ki niso imeli nobenega orožja. Prav tako pa je ta trdnjava varovala evropsko naselbino, ki je štela deset do petnajst tisoč prebivalcev.

Čeprav je bil evropski del zavarovan z žično oviro, v katero je bila napeljana električna struja, s strojnimi tanki in letali, so vendar prejšnji večer bojevitji Afridi tvegali napad. Oboroženi so bili samo s puškami in jih je bilo okrog tritisoč. Prednje predstraže so prišle v južni del mesta in so tam požgale nekaj hiš. Z glavno silo pa so obračunale angleške gurkha čete in letala.

Afridi so se morali umakniti in pustiti čez sto mrtvih. Porušili so nekaj hiš in uničili nekaj prehodov. Da jih angleške čete ne bi mogle uspešno zasledovati, so porezali telefonske žice in jih razmetali vse vprek po cestah. Ta podvig je bil nekaj nezaslišanega, če človek primerja njihovo moč z angleško močjo, ki je bila mnogo večja.

Ko sem prišel drugo popoldne k Lawthersu v njegov bungalov, so bili evropski naseljenci kakor na trnju. Velika tolpa Afridov je prežala blizu Peshawara in čakala, da bi z nočjo mesto zopet napadla. Uradniki in častniki so se med seboj večkrat posvetovali.

Zvečer sem videl, kako je Lawtherov sluga pripravljaj njegovo obleko, ki jo je oblečel kadar je šel v družbo. »Pa se vendar ne boste preoblekli zaradi večerje?«, sem ga začuden vprašal. »No, veste, mi se bomo lepo mirno preoblekli. Za nocoj sem povabil nekaj uradnikov, ki bi jih vi morda radi spoznali. Imeli bomo majhen družabni večer,« je rekel z največjim mirom Lawther.

Večkrat sem že bral o tem, da se Angleži za kosilo ali večerjo preoblečijo celo tudi v notranjosti Afrike, pa naj pride kar hoče. Toda to je bilo prvič, da sem kaj takega tudi sam doživel.

Na večerjo je prišlo nekaj Lawtherovih prijateljev, oblečenih v bele žakeje, sam pa sem se moral obleči v težak smoking, ki sem ga bil prinesel s seboj iz Londona. Prav tako sem moral obleči srajco z naškrobljenimi prsi.

Jedli smo dobro in dosti ter pili mnogo wiskija, ki bi me drugič spravil pod mizo. Toda tukaj smo se tako potili, da je šla pijača sproti ven in se nikomur ni mnogo poznalo, da mu leze v glavo. Od časa do časa je kdo stopil k telefonu in povprašal kaj je z napadom: ki so ga pričakovali, »Prokletu dobri bojovníki so ti vražji Afridi!«, je bilo splošno mnenje.

Ob dveh zjutraj ni bilo o napadu ne duha ne sluha in smo šli spat. Kadar so Afridi bili pri Peshawaru na bojnem pohodu, so visoki uradniki vedno spali zastraženi, kajti Afridi so imeli to navado, da so se splazili skozi žične ovire in poklali speče uradnike. (Dalje prihodnjic.)